

**Eesti planeerimissüsteem.
Planeeringute koostamises osalemise
võimalused.**

**Pille Metspalu
Eesti Planeerijate Ühingu
juhatuse esimees**

**Hendrikson&Ko
üldplaneeringute osakonna juhataja
08.02.2011**

Ruumilise planeerimise tasemed Eestis

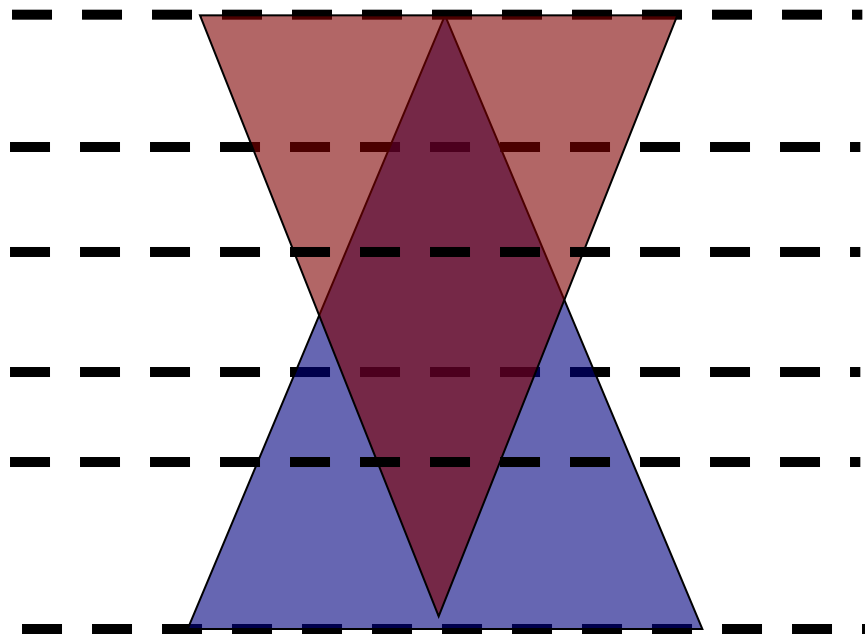
Strateegia/ruumilise arengu põhimõtted

Üleriigiline
planeering

Maakonna-
planeering,
MP teemaplaneering

Üldplaneering,
ÜP teemaplaneering;
piirkonna ÜP

Detailplaneering

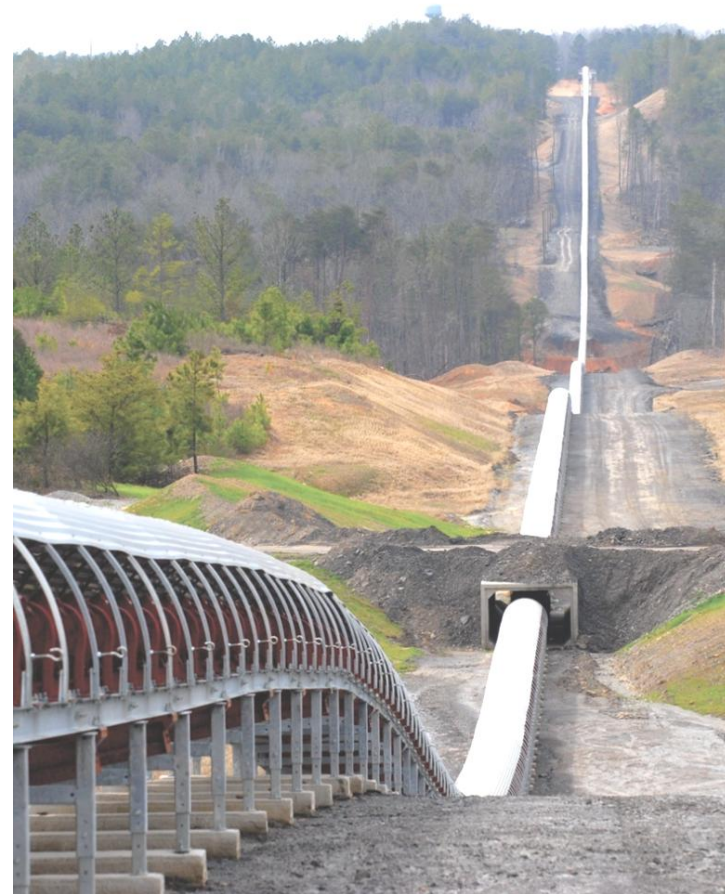
hierarhilisus

muudetavus

Maakasutus/ehitustingimused

Ruumiline planeerimine - demokraatlik, erinevate elualade arengukavasid koordineeriv ja integreeriv, funktsionaalne, pikaajaline ruumilise arengu kavandamine, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi.

Planeeringute erijuhud: joonobjekti ja olulise ruumilise mõjuga objekti asukohavaliku maakonna- ja üldplaneeringud – suurest mõjust tulenevalt ka aktiivsem kaasärääkimine, *NIMBY*

Kaasamise “paradoksid”

- Põhimõtteliste kokkulepeteni ning olulisemate teemade lahenduseni peaks jõudma üldisemate planeeringute käigus → seetõttu peaks just üldisemate planeeringutes olema kaasatus suurem ja põhjalikum
- Üldisemad planeeringud aga sageli liiga üldised, jäävad inimese jaoks kaugeks → kaasamine keeruline
- Sama seaduspära kehtib planeeringuetappide kohta → mida varem, seda parem; samas algetappides inimese jaoks kaasarääkimine raskem, kuna pole veel konkreetset lahendust, millega suhestuda

Planeerimisseadus

§ 1 Seaduse eesmärk (1) Käesolev seadus reguleerib riigi, kohalike omavalitsuste ja teiste isikute vahelisi suhteid planeeringute koostamisel

§ 3. Planeerimise põhimõtted

(1) Planeeringute koostamine on **avalik**. Avalikustamine on kohustuslik, et tagada huvitatud isikute kaasamine, õigeaegne informeerimine ja võimalus kaitsta oma huvisid planeeringu koostamise käigus

§ 16. Koostöö ja kaasamine planeeringu koostamisel

(1) Planeeringud koostatakse:

1) üleriigilise planeeringu puhul koostöös maavanematega, maakondlike kohalike omavalitsuste liitudega ja ministeeriumidega;

2) maakonnaplaneeringu puhul koostöös planeeritava maa-ala kohalike omavalitsustega, planeeritava maa-ala naabrusesse jäävate maakondade maavanematega ja ministeeriumidega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi planeering käsitleb;

3) üldplaneeringu puhul koostöös planeeritava maa-ala naabrusesse jäävate kohalike omavalitsustega ja maavanemaga;

4) üldplaneeringu puhul koostöös planeeritava maa-ala elanike ja teiste huvitatud isikutega;

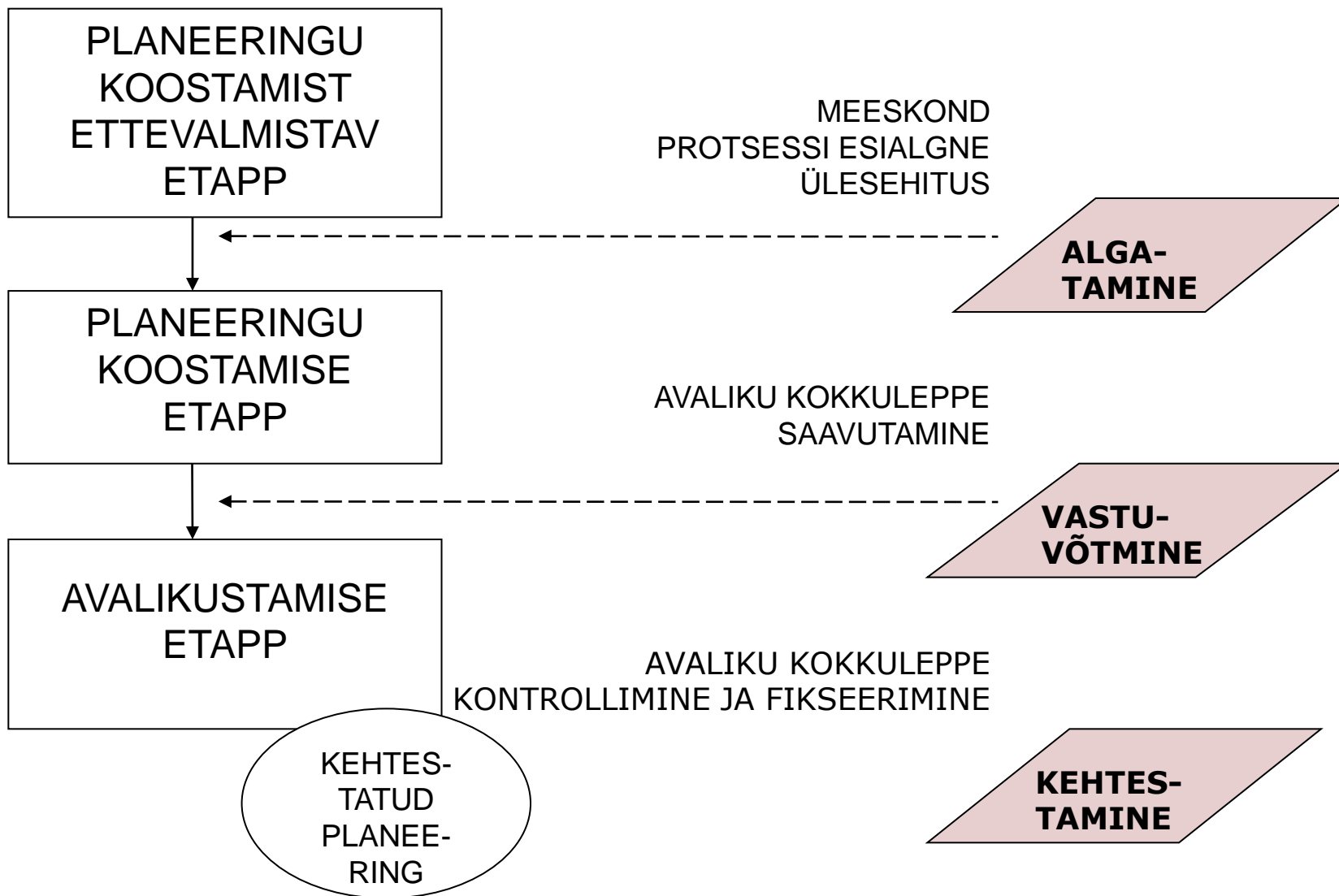
- 5) detailplaneeringu puhul koostöös planeeritava maa-ala elanike ning kinnisasjade ja naaberkinnisasjade omanikega;
- 6) detailplaneeringu puhul koostöös olemasolevate või kavandatavate tehnovõrkude omanike või valdajatega;
- 7) koostöös Keskkonnaametiga, kui planeeringu elluviimisega võib kaasneda oluline mõju keskkonnale;
- 8) koostöös päästeasutusega, kui riskianalüüsist tulenevalt jääb planeeritavale maa-alale või selle lähiümbrusesse olemasolev või kavandatav suure riskiohuga objekt;
- 9) koostöös Muinsuskaitseametiga, kui planeeritaval maa-alal asub muinsuskaitseala, kinnismälestis või nende kaitsevöönd;
- 10) üldplaneeringu ja detailplaneeringu puhul koostöös planeeritava maa-ala elanikke esindavate mittetulundusühingute ja sihtasutustega

(8) **Planeeringu koostamise ajal võib iga isik esitada ettepanekuid ja vastuväiteid planeeringu kohta.** Kirjalikele ettepanekutele vastab planeeringu koostamist korraldav kohalik omavalitsus või maavanem nelja nädala jooksul ettepaneku saabumise päevast arvates. Laekunud ettepanekutele vastatakse esitamise viisi või ettepaneku esitaja soovi kohaselt posti või elektronposti teel.

NB! PLANEERIMISSEADUS SÄTESTAB KAASAMISE MIINIMUMNÕUDED!

Planeeringu koostamise etapid

(“Soovitused planeerimisprotsessi ülesehitamiseks. Siseministerium 2004”)

Planeeringu koostamist ettevalmistav etapp

Etapi sisu

Planeeringu lähteseisukohtade väljatöötamine – mida ja kui täpselt planeering lahendab, kes kuulub planeeringu koostajate ringi, milline on üldine ajagraafik jne

Kaasatute ring
Eelkõige KOV, ideaalis ka kohalikud/ puudutatud võtmeisikud või nende ühendused – koostöö oluline nii planeeringu eesmärkide seadmise kui ka edasise kaasamisprotsessi osas

Kaasamise meetodid
Teavitamine meedias, kirj vahetus, ümarlauad

Reaalsuses sageli puudulikult läbiviidud ja alatähtsustatud planeeringu koostamise etapp – siit sageli ka esimesed raskused konstruktiivse planeerimisprotsessi ülesehitusel

Planeeringu koostamise etapp

Etapi sisu

Planeeringulahenduse väljatöötamine –

koosneb alaetappidest: planeeringu lähteseisukohad, olemasoleva olukorra analüüs, eskiislahenduste väljatöötamine, planeerimisettepaneku koostamine

Kaasatute ring

Võimalikult lai – nii võtmeisikud kui laiem avalikkus

koostöö oluline nii planeeringu eesmärkide seadmise kui ka edasise kaasamisprotsessi osas

Kaasamise meetodid

Väga mitmekesised-uuringud, küsitlused, ühised jalutuskäigud, ümarlauad, külapäevad, performance'id jne

Etapp, mille tulemus sõltub otseselt sellest, kas ja millises ulatuses on kaasatud laiem huviliste ring. Kõige sisukam ja sageli ka ajaliselt kauakestvam etapp.

Planeeringu koostamise etapp

Olemasoleva olukorra analüüs

Kaasamise eesmärk – laiapõhjaline, erinevaid huvigruppe ja sihtrühmi kaasahaarav situatsioonianalüüs; vajaduste ja võimaluste kaardistamine

Meetodid:

- Ühistöörühm/teemarühmad
- Intervjuud, küsitlused
- Mentaalsed kaardid
- Jalutuskäigud planeerijatega
- Makettide koostamine
- Koolikirjand “Minu kodukoha tulevik”
- Näitused
- Elaniku “päev arhitekti/planeerijana”

NB! Inimesed ja väärtushinnangud on väga erinevad! Kaasata tuleks teadlikult erinevaid grupe – koolilapsi, eakaid, rikkaid poissmehi jne.

Saue noored planeerimas

Saku lapsed planeerimas

Koolilaste tajukaardi uuring Narva linna üldplaneeringu koostamisel. Koledad kohad vs ilusad kohad

Koolilaste tajukaardi uuringu kasutamine planeeringu koostamisel

- Uuring toob välja konkreetse elanikegrupi iseseisva ja mõjutamata arvamuse; atraktiivse esitluse puhul mõjus argumentatsioon volikogule jt võtmeisikutele
- Tõstab esile paigad, kus on vajalik funktsiooni muutus; paigad, kus ilmtingimata vajalik funktsiooni säilitamine
- Eritähelepanu vajavad kohad
 - hoonestus
 - liiklusskeem
 - heakord
 - haljastus
 - laste mänguväljakud

Looduspark

Uue trassi rajamise asemel
rekonstrueerida olemasolev tee neljarealiseks

Tabasalus jätta tee kaherealiseks

8490

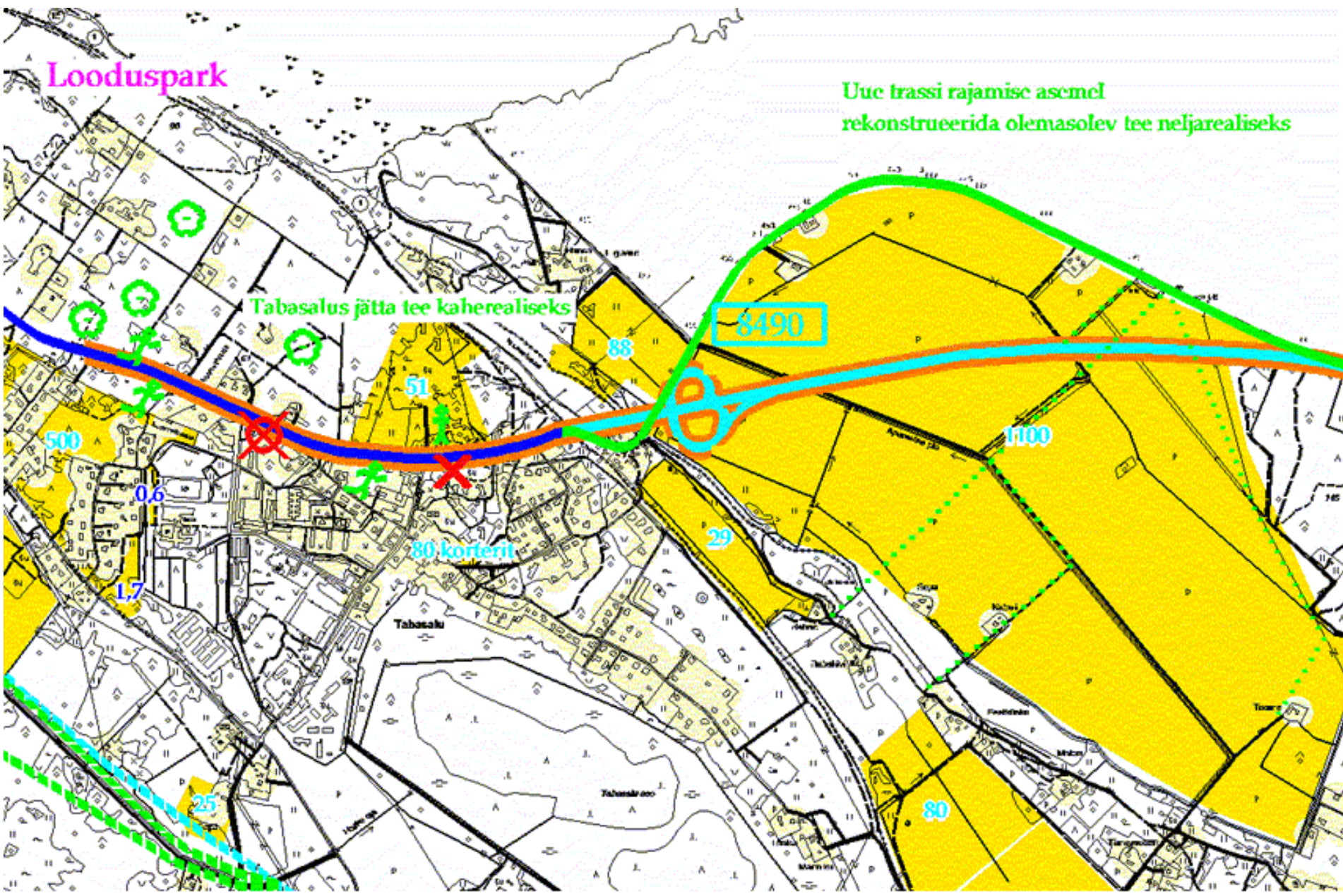
1100

80 korterit

Tabasaku

Tabasaku oot

80

Planeeringu koostamise etapp

Soovitud tulevikupildi ja ruumilise arengu põhimõtete väljatöötamine

Kaasamise eesmärk – saavutada kokkulepe ruumilise arengu põhimõtete osas, mis võimaldab saavutada soovitud tulevikku

Meetodid:

- Ajurünnakud
- Rühmatööd
- Valla/linnaosa/asumi arengupäevad

Planeeringu koostamise etapp

Planeeringu eskiislahenduse koostamine ja läbiarutamine

Kaasamise eesmärk – parim võimalik planeeringu eskiis – rohkearvuline kaasatus aruteludesse

Meetodid:

- Rühmatööd ja arutelud
 - Selge eesmärk
 - Osalejatel võimalus anda oma panus kirjalikult ja suuliselt
 - Kohtumispaik tuttav ja kättesaadav
 - Sobiv aeg
 - Avatud ukсед – võimalus vähemalt 3-4 tunniseks aruteluks
 - Informatsioon, materjalid koju kaasa
 - Meeldiv õhkkond – kohv, tee ja saiakesed

**Kuidas saavutada arvukas osalemine kui planeeringus “puudub intriig” ?
Lahenduseks võib olla ühendamine näiteks mõne muu üritusega –
teatrietendusega, valla/linna päevadega vms.**

Planeeringu avalikustamise etapp

Etapi sisu

Planeeringulahenduse

“kontrollimine” –

kooskõlastamine

ametkondade,

naabrite, huvitatud

isikutega; avaliku

väljapaneku raames

viimane võimalus

küsida avalikkuse

arvamust

Kaasatute ring

Suunatud – seadusest

ja planeeringu

eesmärgist tulenev +

laiem avalikkus

Kaasamise meetodid

Läbirääkimine ja –

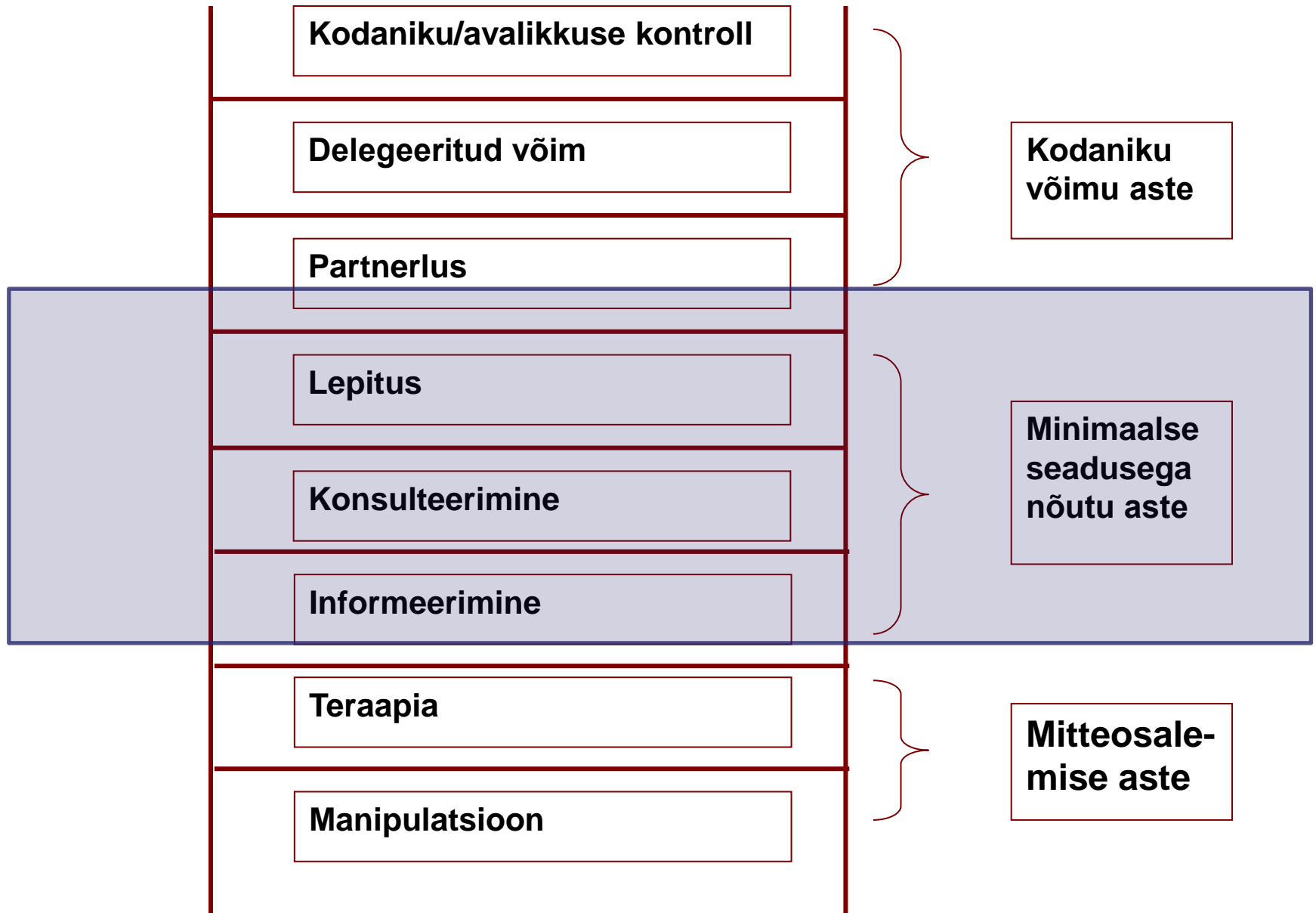
arutamine

Hetkel tavapraktikas pea ainus etapp, kus kaasamisele panustatakse. Tegelikult peaks olema pigem eduka koostöö lõpetamine, mitte vastuvaidlemine.

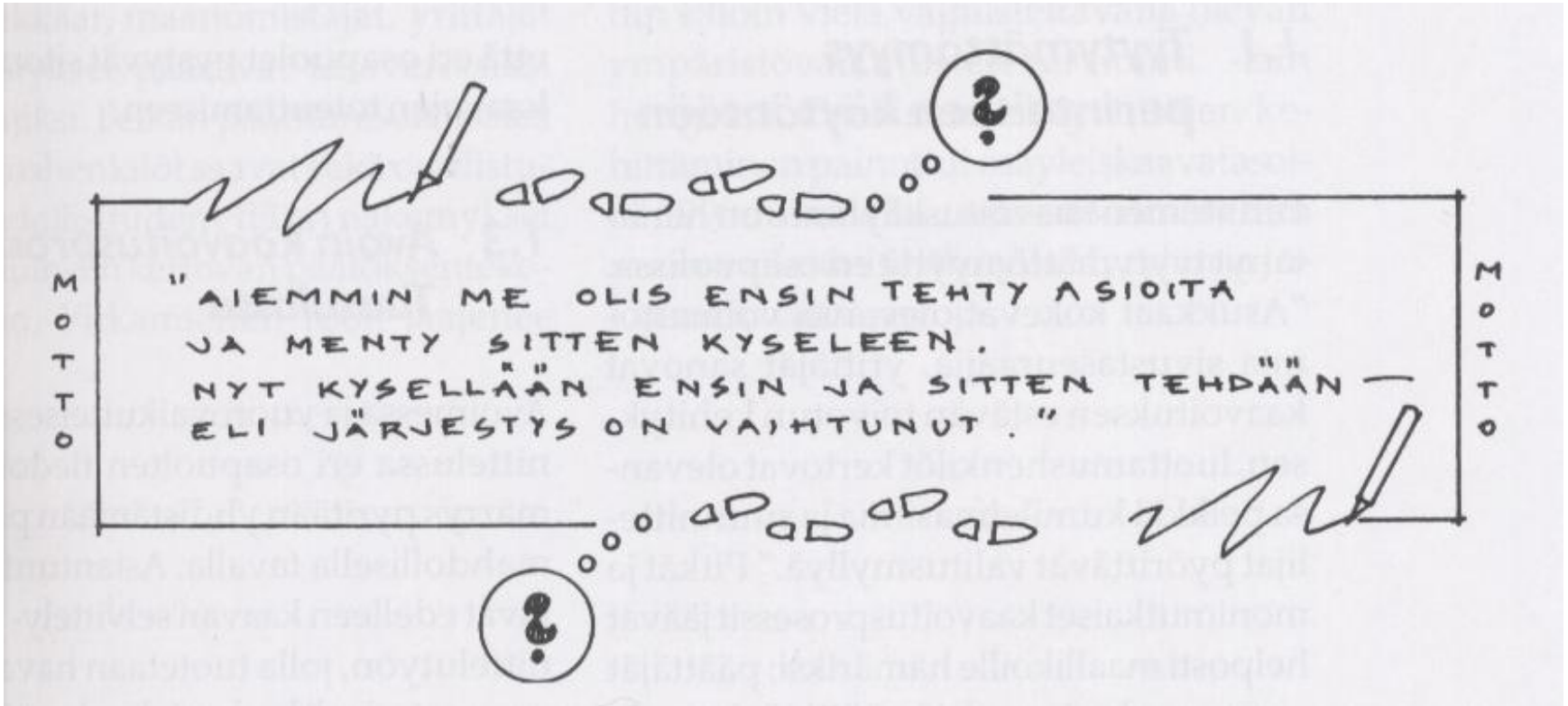
Kaasava ruumilise planeerimise eeltingimused

- Osalejate – eriti planeeringu korraldajate ja kehtestajate - usk demokraatiasse ja avaliku kommunikatiivse planeerimise asjakohasusse
- Erinevate osapoolte mõju otsustamisel – võimalus osaleda juba siis, kui otsustamiseni on veel aega
- Erinevatel osapooltel on võimalik tööd ja selle sisu kontrollida, neil on teave ajagraafikust ja programmist
- Info esitatakse selgelt ja üheseltmõistetavalt
- Eri osapoolte vahele on sisse seatud suhtlusside
- Planeeringuprotsess on nii paindlik, et seda saab vajadusel muuta
- Ka spetsialistide vaheline koostöö on selgepiiriline ja ülesanded jaotatud
- Osapooled on võrdsed

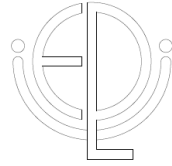
S.Arnsteini avalikkuse osalemise redel

Soome kogemus

Osalemine ei tohiks olla planeeringute koostamisel "lisakohustus" vaid lihtsalt töötegemise viis. Vähem vastuväiteid ja rohkem positiivset kaasalöömist!

Aitäh kuulamast!

pille@hendrikson.ee

www.planeerijad.ee